

Unikt språk - och litteraturarbetet i Hjo kommun.

I Hjo kommun pågår ett språk- och litteraturarbete med målsättning att höja barns/elevs språkliga kompetens. På så vis skapar vi bättre förutsättningar för våra barn att lyckas i skolan och därmed i livet.

Arbetet vilar på en vetenskaplig grund och utgår från våra läroplaner.

Det är ett hälsofrämjande, förebyggande arbete, för fullföljda studier och framtid.

I Hjo kommun finns sex kommunala förskolor.
Fyra av förskolorna ligger inne i Hjo tätort,
en förskola ligger i Korsberga och en förskola ligger i Gate.
Tre friförskolor.

I kommunen finns det fyra grundskolor. Två i tätorten,
Guldkroksskolan F-9 och Hammarnskolan F-6,
samt en grundskola F-6 i Korsberga och en grundskola F-6 i Gate.

Ett arbete som väckt intresse

LÄSDELEGATIONEN

Regeringen beslutade att tillsätta denna kommitté i form av en delegation den 22 september 2016

Läsdelegationen ska, inom ramen för regeringens satsning Hela Sverige läser med barnen, samla alla aktörer – skola, kultur och föreningsliv, till exempel idrotten – runt insatser för läsning i och utanför skolan

Ett arbete som väckt intresse

”Läsdelegationen besökte i dag Hjo kommun för att lära sig mer om kommunens språk- och litteraturarbete. Dagens alla samtal och möten gav mycket inspirerande input till delegationens fortsatta arbete. Läsdelegationen ser fram emot att följa Hjos fortsatta arbete”.

Ett arbete som väckt intresse

Skövde Högskola har gjort en kartläggning och inledande analys av nuläget.

Kartläggningen ska utgöra underlag för en fördjupad analys och identifiering av utvecklingsbehov och eventuellt fortsatta studier eller andra typer av insatser.

Sammanfattningsvis handlar det om att kartlägga den kunskap och de verktyg som personalen besitter. Målet är att skapa en samlad verktygslåda med tre "fack"; "": främjande, förebyggande respektive åtgärdande arbetssätt. Ett vidare syfte är att denna verktygslåda ska kunna användas i fortbildning av befintlig och ny personal.

Unikt språk- och litteraturarbete i Hjo kommun

- Arbetet är väl förankrat såväl på tjänstemannanivå som politikernivå och bedöms som betydelsefullt för våra barn/ elevers framtid.
- Hjo kommun och Folkhälsorådet investerar särskilt i detta arbete.
- **Språk-och litteraturarbetet löper som en röd tråd genom samarbetet mellan MVC, BVC, bibliotek, förskola, förskoleklass och föreningsliv.**

Barn- och elev
hälsoplan –
stöd för ledning och
personal inom
förskolor
och skolor i Hjo
kommun

Hur började det?

En väsentlig del av barnhälsoarbetet i Hjo kommun ska vara hälsofrämjande och förebyggande. För detta krävs det att vi regelbundet kartlägger och analyserar mönster och samband i syfte att identifiera behov.

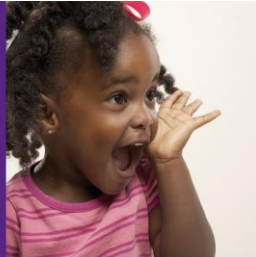
Under läsåret 2013/14 var det drygt 30 barn i våra förskolor som uppmärksammades på grund av språklig sårbarhet.

2014-2015

Lärområden/lärsamtal

Gemensam litteratur om språkutveckling/
Flerspråkighetplan

Språkstimulera
och dokumentera
i den flerspråkiga
förskolan

MARGARETH SANDVIK · MARIT SPURKLAND

Studentlitteratur

Språkutveckling
– teori och praktik
i förskola och förskoleklass

ATT UPPFÄLLA, UTFÖRSKA
OCH UTVECKLA SPRÅKET

Lisbeth Ringqvist
Ingrid Lohman

gleerup

2016 -

Språk- och litteraturförskolor steg I

Lärområde/Lärsamtal

Gemensam litteratur/ läslyftet

De yngsta barnen

och läroplanen

Lena Edlund

Lärförlaget

Certifierade språk- och litteraturförskolor/skolor och fritidshem

Genom att stärka och utveckla personalens kunskaper i området språkutveckling uppnår vi ett medvetet, språkutvecklande arbetssätt som gör skillnad för barn och unga.

Varför så mycket fokus på språk och litteratur?

Språkets betydelse i samhället ökar. I skolan, på arbetsplatsen och i samhället i stort ställs allt högre krav på förmågan att ta emot och ge muntlig och skriftlig information.

En väl fungerande språk-, läs- och skrivförmåga är en förutsättning för att alla barn och elever ska ha en möjlighet att nå den kunskap, trygghet och framtidstro som de har rätt till.

Tillgång till ett rikt språk och en väl fungerande läs- och skrivförmåga är en rättvise- och demokratifråga då dessa är förutsättningar för det livslånga lärandet.

Språk, lärande och identitetsutveckling är nära förknippade. Genom rika möjligheter att samtala, läsa och skriva ska varje elev få utveckla sina möjligheter att kommunicera och därmed få tilltro till sin språkliga förmåga. Lpfö/Lpo

Undervisningen ska också ge eleverna möjligheter att diskutera och kritiskt granska och ges möjlighet att utveckla en allsidig kommunikativ förmåga. Lpfö/Lpo

Undervisningen ska bidra till att eleverna utvecklar kunskaper för att kunna formulera och lösa problem samt reflektera. Lpfö/Lpo

Varför så mycket fokus på språk och litteratur – högläsning?

- Forskningsstudier visar att litteratur och högläsning är ett mycket kraftfullt verktyg för att utveckla barns språk.
- Ökar chanserna för att barn själva blir läsare.
- Har stor betydelse för kommande läsförståelse.

Genom undervisningen i ämnet svenska ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att formulera sig och kommunicera i tal och skrift, läsa och analysera skönlitteratur och andra texter för olika syften, anpassa språket efter olika syften, mottagare och sammanhang. Lpo 11

Spelar det någon roll om vi läser för barn?

Forskning visar att :

- 80 % av vårt ordförråd kommer från tryckt text
- En sjuåring har ett ordförråd på ca 5000 – 7000 ord.
- En sjuttonåring som har läst och/eller lyssnat regelbundet på texter har ca 50 000 – 70 000 ord i sitt ordförråd.
- En sjuttonåring som inte läst och/eller lyssnat till texter har bara ca 15 000 – 17 000 ord i sitt ordförråd

Så visst gör läsningen skillnad!

(Källa: Ingvar Lundberg, Professor i psykologi, Göteborgs universitet
Mats Myrberg, Professor i specialpedagogik, Stockholms universitet)

Enligt Ingvar Lundberg, internationellt erkänd forskare inom läs- och skrivutveckling och dyslexi, krävs det 5 000 timmars läsning för att bli en läsare.

Om man läser en timme om dagen innebär att man måste läsa i 13,6 år för att nå 5 000 timmar.

Läslust hos barn skapar man genom högläsning.

Andra områden och förmågor vilka högläsning har positiv effekt på.

- Fantasin utvecklas vilket leder till mer avancerad och fördjupad lek.
- Högläsning tränar barn att lyssna.
- Begreppsbildning och abstrakt tänkande gynnas.
- Förmågan att forma egna bilder i huvudet och med det minnet.
- Högläsning tränar koncentrationsförmågan.
- Med hjälp av barnböcker är det lättare att bearbeta känslor.
- Barns förmåga till tolerans, förståelse samt sympati och empati ökar.

Certifierade språk-och
litteraturförskolor i Hjo kommun
2016/2017

***Hälsofrämjande, förebyggande, för fullföljda
studier och framtid***

Vad innebär certifiering?

Certifiering = kvalitetssäkring

Man blir certifierad när man påvisat, i processamtal, att man har god kunskap om och arbetar med fastställda kriterier.

Det finns tre certifieringssteg. Progression i stegen. Från metod till förhållningssätt

Skapar likvärdiga förskolor/skolor/fritidshem.

Inget projektarbete.

Varför valde vi att följa utvecklingen via processamtal?

- Processamtal har stor **betydelse för engagemang, motivation och kunskapsutveckling**, enligt John Hattie, professor i pedagogik.
- Processamtal syftar till professionsutveckling, det vill säga ett ökat och mer kvalitativt kollegialt lärande såväl som **ökad trygghet i den egna yrkesrollen**.
- Tillsammans kan lärare **utveckla den pedagogiska kvaliteten** genom att reflektera över sina erfarenheter av olika situationer tillsammans. Det visar en ny studie från MDH

En certifierad språk och litteraturavdelning i Hjo kommun:

- **Läser både för och med alla barn.**

Före:

Genomförda observationerna visade att litteraturläsning förekom relativt sällan. Lässtunderna var korta och oftast förekom de rutinmässigt, till exempel vid "läsvidan" där syftet till stor del, menar författarna, var av lugnande och disciplinerande art. Litteraturläsningen bortprioriterades ofta och fick ge plats åt andra aktiviteter.

Damber, Nilsson och Ohlsson 2015

Efter:

Planerade lässtunder i mindre grupper för läsning med barn.

Planerad läsning för barn vid flera tillfällen om dagen.

Spontanläsning.

Lässtunder såväl inomhus som utomhus

Val av litteratur mer genomtänkt

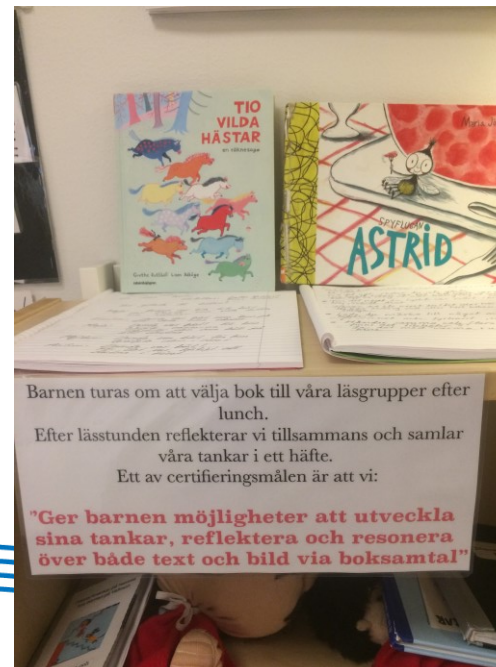
Det råder inte någon som helst tvivel, enligt van Kleeck (2008), Ekelund (2007) att när pedagogerna läser barnlitteratur i förskolan så hjälper det barnet att utveckla en språklig grund för barnets senare läsförståelse.

Kåreland (2013) poängterar vikten av arrangerade lässtunder i förskolan.

En certifierad språk och litteraturavdelning i Hjo kommun:

- **Ger barn möjligheter utveckla sina tankar, reflektera och resonera över både text och bild via boksamtal**

Undervisningen i ämnet svenska ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper i och om svenska språket. Genom undervisningen ska eleverna ges förutsättningar att utveckla sitt tal-och skriftspråk så att de får tilltro till sin språkförmåga och kan uttrycka sig i olika sammanhang och för skilda syften. Det innebär att eleverna genom undervisningen ska ges möjlighet att utveckla språket för att tänka, kommunicera och lära. Lpo 11

En certifierad språk och litteraturavdelning i Hjo kommun:

- **Bjuder in barn i olika litterära världar och arbetar med litteratur från olika genrer.**

Högläsningen har stor betydelse för att barn ska utveckla en läsförståelse. Det finns det mycket forskning som visar. Men det gäller att skilja på olika sorters läsning, menar läsforskaren Barbro Westlund.

Tidigare utgick man från att det fanns en överföringseffekt, att om eleverna har en bra läsförståelse när de läser skönlitteratur så överförs den när de läser sakprosa.

– Men forskningen i dag visar att det inte är så enkelt. När man i dag pratar om läsförståelse bör man försöka precisera vilken läsförståelse man menar kopplat till olika texter.

Skönlitteratur

Faktaböcker

Poesi

Normöverskridande litteratur

En certifierad språk och litteraturavdelning i Hjo kommun:

- **Har en inbjudande litterär miljö både ute och inne.**

Förskolor som organiserar och tillgängliggör böcker och andra medier och som erbjuder aktiviteter som stimulerar barns läs- och skrivhandlingar är en förutsättning för, och en följd av, förskolans ambition att skapa en levande läskultur.

Aidan Chambers säger det självklara ”All läsning måste äga rum någonstans”. Platsens betydelse påverkar.

Under utevistelsen
sker mycket
bokläsning.

Barnen bildar även egna
ord med hjälp av bokstäver

- **Ser flerspråkighet som en tillgång.**

Undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov.

Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper. Lpo 111

Här är exempel
på hur vi ser
flerspråkighet
som en tillgång.
Det blir många
intressanta
samtal runt
middagsbordet.

Härliga konstverk har målats med orden välkommen och hej på olika språk. Dessa sitter nu på vårt torg.

PIC•COLLAGE

En certifierad språk och litteraturavdelning i Hjo kommun:

- **Samverkar aktivt med biblioteket.**

Alla barn besöker biblioteket minst en gång per termin.

Ett föräldramöte förläggs till biblioteket

Biblioteket har statistiska utvärderingar som visar att både antalet utlånade böcker samt besök på biblioteket ökat sedan vi startade arbetet.

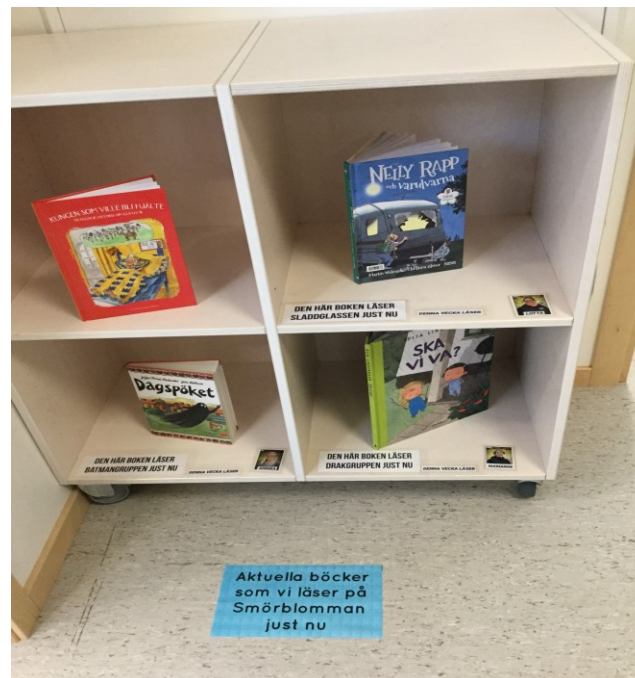

Vi besöker
biblioteket
tillsammans
med föräldrar
och barn.

En certifierad språk och litteraturavdelning i Hjo kommun:

- **Vägleder föräldrar om passande böcker för deras barn.**

*Fredriksson och Taube (2012, s.92) analyserade resultatet från PIRLS-undersökningen 2006 delvis med fokus på familjens roll i barns läsutveckling. De fann att elever från familjer där föräldrarna hade det största läsintresset hade ett högre medelvärde på lästestet än de som kom från hem där föräldrar var mindre intresserade av läsning. Resultat från andra undersökningar bekräftar detta. Harrington (2009), t.ex. **fann att när läsning värdesatts av familjen, visar barnen också ett större intresse för läsning i skolan.***

En certifierad språk och litteraturavdelning i Hjo kommun:

- **Har vuxna som är läsande och skrivande förebilder.**

Att vara en läsande och skrivande förebild är en viktig del i arbetet med att utveckla läskulturen på en förskola.

- Skriver och läser tillsammans med barnen
- Sätter ord på det vi gör när vi läser och skriver
- Dokumenterar tillsammans med barnen
- Pratar litteratur med varandra och med barnen
- Läser tidning tillsammans med barnen

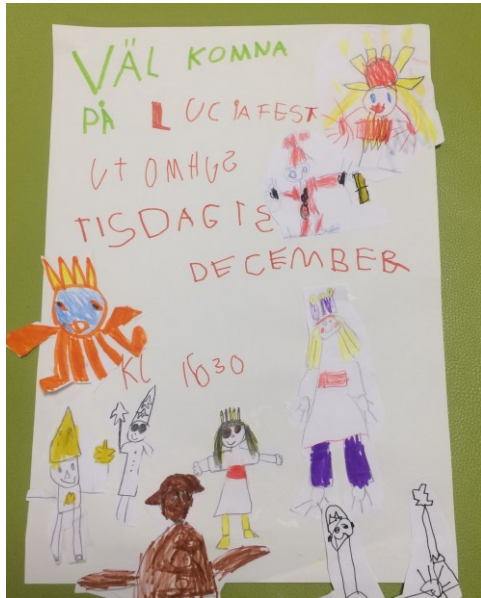
*Att främja läsintresse handlar lika mycket om att uppmana vuxna att läsa.
A-M Körling*

Hela vuxenvärlden hjälpas åt med att bygga en bildningskultur där alla barn får goda förutsättningar att lära sig läsa och skriva, och därmed kan självförverkliga sig som samhällsmedborgare, säger Gustav Fridolin, utbildningsminister.

En certifierad språk och litteraturavdelning i Hjo kommun:

- **Skriftspråket ska vara väl synligt på avdelningen och bjuda in till barns egna skrivande.**

Lindö (2009, sid 44) beskriver hur flera av dagens språkforskare betonar vikten av att barn i tidig ålder behöver befinna sig i många olika skriftspråkliga sammanhang.

En certifierad språk och litteraturavdelning i Hjo kommun:

- **Arbetet med språk och litteratur ska innefatta läroplanens övriga**

LOTUS

Vår läroplan finns i det som vi kallar Lotusprogram. Vi använder oss av det för att på ett överskådligt sätt se hur vi uppfyller läroplanens mål.

HJO

En certifierad språk och litteraturavdelning i Hjo kommun:

- **Tar del av och omsätter aktuell forskning inom området.**

Läslyftet för förskolan

- Samarbete med hemmen
- Högläsning
- Samtal om texter
- Berätta en saga
- Leka och dramatisera berättelser
- Läsmiljön
- Läsande förebilder
- Barns tidiga skrivande

Skolverket

- Facebookgruppen har också varit viktig. Den har gett en "Vi-känsla" och såklart många bra tips. Ibland vill jag inte visa upp för det känns som skryt. Men vi är ju stolta över var vi gjort så det är roligt att visa upp och få feedback! Det är också roligt att se hur andra förskolor har gjort.

- Just det där med VI-KÄNSLAN har varit viktig för oss som ansvarar för detta arbete. Att ni kan bjuda på det ni gör, glädjas åt andras idéer och se att vi jobbar mot samma mål, men på olika vis och inom olika tidsramar är angeläget.

Hur utvärderas arbetet?

- spår i vardagen

- Det systematiska kvalitetsarbetet
- Via processamtal på varje förskoleavdelning.
- Samt genom utvärderingsfrågor till personal.
- Biblioteket har statistiska utvärderingar som visar att både antalet utlånade böcker samt besök på biblioteket ökat sedan vi startade arbetet.
- MVC/BVC utvärderar via samtal med föräldrar. Föräldrarna har visat ett stort intresse och alla föräldrar uttrycker att de läser för, ”språkar” mer, med sina barn.

Spår i vardagen.

- *Vi har sett att intresset för böcker har ökat rejält, fler barn väljer läsning som aktivitet.*
- *Elever som tidigare hade svårt att lyssna under högläsningen klarar det bättre nu.*
- *Fler barn "tar ordet". Vi hör att de även i leken kan diskutera med varandra och vi tror det beror på de resonemang vi för vid högläsningen.*
- *Barnen/ eleverna väljer olika typer av litteratur. De pratar om böcker som faktaböcker, sagoböcker, diktböcker (dvs. de förstår att det finns olika genrer)*
- *Barnens lek är nu mer levande och har utvecklats med hjälp av böckerna. Vi tycker barngruppen har blivit lugnare och fler barn har lättare att koncentrera sig.*
- *Föräldrar berättar att de läser mycket mer för sina barn. Barnen vill bli lästa för.*

Hur har arbetet med språk och litteratur utvecklat pedagogerna?

- *Det är en fantastisk resa som vi får möjlighet att göra tillsammans med barnen, föräldrarna och i arbetslaget.*
- *Det bästa och roligaste utvecklingsarbete vi någonsin gjort.*
- *Vi har alla utvecklat vårt intresse för litteratur och språk.*
- *Det är intressant att varje dag få se vilka steg barnen gör och den insikt vi får i att använda litteratur på ett sätt som utvecklar både oss pedagoger och barn.*
- *Vi är mer uppmärksamma på de barn/ elever som behöver stöd. Det känns också som vi blir bättre på att ge stöd.*
- *Att se och uppleva att vårt arbete gör skillnad är fantastiskt.*

Med vänlig hälsning

anita.isakson@hjo.se

Anita Isakson
Kommunal språkutvecklare
Hjo kommun

